

Qaybta Naafada Korriinka AD & Ka-Adeegyada qofka laga cafiye TBI: Buug-gacmeedka Adeegga

Janaayo 2024

Maalinta dadka wayn

Xeerarka Adeegga NFOCUS

Caafimaadka malainta dadka wayn 9245

Maalinta dadka wayn ee TBI 3336

Macnaha Adeegga

Maalinta Dadka Waaweyn waa adeeg loogu talagalay dadka waaweyn ee lagu bixiyo adeega laga cafiyay HCBS ee Dadka Da'da ah iyo Dadka Waaweyn iyo Carruurta Naafada ah (AD) iyo adeega laga cafiyay ee Dhaawaca Maskaxda ee Naxdinta leh (TBI). Maalinta dadka waaweyn waxay ogolaataa hawlo bulsho oo habaysan, iyo caafimaad oo ka baxsan guriga ka qaybqaataha. Adeegaan waxa loogu tala galay in:

- A. Bixiyo isdhexgalka bulshada.
- B. Kaalmada u gudubka hab nololeed una guurto mid kale.
- C. Keen deegaan la kormeero inta uu daryeelaha joogtada ahi shaqaynayo ama haddii kale aan la heli karin.
- D. Keen goob lagu helo adeegyo caafimaad oo kala duwan oo si habaysan loo helo.

Shuruudaha Bixinta

- A. Baahida Maalinta Dadka Waaweyn waa in la ogaadaa inta lagu guda jiro qiimaynta ka qaybqaataha oo lagu daraa qorshaha qofka ku saleysan (PCP).
- B. Maalinta dadka waaweyn waxaa lagu bixiyaa meel ka baxsan meesha uu ka qaybgalaha deggan yahay ugu yaraan afar, laakiin in ka yar 24 saacadood maalintii.
 - 1. Maalinta dadka waaweyn waxaa la bixin karaa wax ka yar afar saacadood maalintii marka ka qaybqaataha ay tahay inuu u baxo xaalad degdeg ah ama xanuun awgii.
- C. Marka laga soo tago PCP-ga, adeeg bixiyaha waa inuu xaqiijiyaa inuu jiro Qorshe qoran ee Maalinta Dadka Waaweyn ee ka qaybgale walba. Qorshaha qoran waa khasab in:
 - 1. Ku dar meelaha baahida la qiimeeyay iyo bixinta adeegyada laga bilaabo maalinta dadka waaweyn;
 - 2. In si wadajir ah loo horumariyo ka qaybqaataha iyo Iskuduwaha Adeegga;
 - 3. Ku dar ka qaybqaataha awoodiisa, baahidiisa, iyo natiijooyinka la rabo marka ay la xiriiiraan maalinta dadka wawayn;
 - 4. Sharaxaad ka bixi qaybaha maalinta dadka waaweyn ee la bixinayo;
 - 5. Ku dar liiska hadda ee dawooyinka iyo daawaynta ka qaybqaataha, macluumaadka dadka lala xiriiryo xilliga degdega ah, shuruudaha cuntada, sharaxaada wixii xaddidaad ah ee ka qaybqaadashada hawlaha, iyo talooyinka daaweynta gaarka ah;
 - 6. Dib u eegaya isla markana tifaftiraya shaqaalaha adeeg bixiyaha sida ku haboon, laakiin ugu yaraan laba jeer sanadkii; iyo
 - 7. Cusbooneysi kasta haloo gudbiyo Iskuduwaha Adeegga ka qaybqaataha.
- D. Adeeg bixiyeyaasha waa inay bixiyaan ama diyaariyaan iyagoo u maraya qabanqaabada wakaaladaha bulshada ama shakhsiyaadka, qayb kasta oo ka mid ah Maalinta Dadka Waaweyn, taas oo looga baahan yahay inay buuxiso baahiyaha lagu ogaaday PCP.
- E. Qaybaha soo socda ayaa looga baahan yahay ka qaybgale kasta oo Maalinta Dadka Waaweyn iyadoon loo eegin haddii si gaar ah loogu aqoonsaday PCP-ga:
 - 1. Adeegyada Daryeelka Shakhsi ahaaneed ee ay bixiyaan shaqaaluhu oo ay kormeerto kalkaaliso shati haysata si ay wax uga qabato xaddidaadda hawlaha nolol maalmeedka (ADL).
 - 2. Qiimaynta Caafimaadka iyo Kalkaalinta, oo ay ku jiraan:

- a. Helitaanka xog waafi ah oo ku saabsan baahiyaha caafimaad iyo shakhsi ahaaneed ee ka qaybgala walba;
 - b. U fiirsashada iyo soo gudbinta dhammaan isbeddelada qoyska, dhakhaatiirta, iyo Isku-duwaha Adeegga;
 - c. Waxbarashada caafimaadka iyo latalinta;
 - d. Daryeelka kalkaalinta xirfadda leh; iyo
 - e. Maamulka daawooyinka, haddii ay sameeyaan shaqaalaha ama ka qaybqaataha.
- F. Adeegga Cunnada, oo ay ku jirto diyaarinta iyo bixinta ugu yaraan hal cunto maalinle ah.
1. Menus waa inay qorsheeyaan shaqaale ama qof qandaraas leh oo aqoon u leh shuruudaha cuntada iyo nafaqada.
 - a. Marka aanu khabiirka cunnada shaqada ku jirin, hal qof oo shaqaale ah waa in loo qoondeeyaa inuu masuul ka yahay adeegga cuntada.
 2. Ka qaybgale kasta oo xadira wakhtiga cuntada waa in la siiyaa cuntada duhurka.
 - a. Cuntadani waa inay ku jirtaa ugu yaraan saddex-meelood meel ka mid ah kaalmada cuntada ee maalinlaha ah ee looga baahan yahay dadka waaweyn.
 3. Ka qaybgale kasta oo xaadiraya maalin dhan waa in sidoo kale la siiyaa laba cunto fudud maaintii kuwaas oo laga xakameeyey sonkorta, cusbada, iyo heerarka kolestaroolka, sida ugu habboon.
 4. Cunto gaar ah waa in la bixiyaa si waafaqsan qorshaha shakhsiyeed ee ka qaybqaataha.
- G. Qaybaha soo socda waa in la siiyaa kaqaybgale kasta marka si gaar ah loogu aqoonsado PCP:
1. Daaweynta madadaalada, oo ay ku jiraan hawlaha bulshada iyo madadaalada.
 - a. Shaqaalaha xaruntu waa inay bixiyaan hawlo shakhsi iyo kooxeed.
 - b. Sharafta, danaha, iyo baahiyaha dawaynta ee kaqaybgalayaasha shakhsiyadeed waa in lagu tixgaliyaa horumarinta barnaamijyada waxqabadka.
 2. Dhaqdhaqaaqyada kale ee lagu hubinayo adeeg bixiyaha inuu bixiyo dheellitirka hawlaha si loo daboolo baahiyaha iyo danaha ka qaybgalayaasha, taas oo ka qaybgalayaasha lagu dhiirigelinayo inay ka qaybqaataan laakiin ay xor u yihiin inay diidaan.
- H. Marka ka qaybqaataha uu helayo adeegyada dugsiga, maalinta dadka waaweyn looma oggola saacadaha lagu sheegay maalmaha degmada iyo saacadaha xaadirinta joogtada ah ee ka qaybqaataha.
1. Xaddidaaddan waxaa ku jira dhammaan barnaamijyada waxbarashada dadweynaha ee lagu maalgeliyo Sharciga Waxbarashada Shakhsiyadka Naafada ah (IDEA).
- I. Gaadiidka maahan qayb ka mid ah maalinta dadka waawayn.
- J. Daaweynta jireed, shaqada, iyo hadalka/luqada kuma jiraan maalinta dadka waaweyn.
- K. Adeegyada hoos yimaada adeegyada dadka laga cafiyay waxay ku kooban yihiin adeegyo dheeraad ah oo aan si kale loo daboolin qorshaha gobolka Medicaid, oo ay ku jiraan Baaritaanka Wakhtiga Hore iyo ogaanshaha iyo Daaweynta, (EPSDT), laakiin waafaqaya ujeeddada dadka adeegyada laga cafiyay ee ka fogaanshaha hay'adaynta.
- L. Adeegyada lagu dabooli karo qorshaha gobolka Medicaid waa in la diyaariyaa si looga dhaafo ka qaybgalayaasha da'doodu ka yar tahay 21 jir sida looga baahan yahay EPSDT.

Shuruudaha Adeeg-bixiyaha

- A. Dhammaan adeeg bixiyeyaasha adeegyada dadka laga cafiyay waa inay ahaadaan bixiyayaasha Medicaid.
- B. Adeeg bixiyeyaasha TBI waa inay dhammaystiraan tababarka TBI-da ee ay ogolaatay DHHS ka hor intaysan bixin Maalinta Dadka Waaweyn ee TBI.
- C. Maalinta dadka waawayn waxa kaliya oo bixin kara wakaalad shatiyaysan bixiye Maalinta dadka waaweyn.
- D. Qaraabada ama dadka masuulka ka ah waa inay ahaadaan shaqaale ama milkiilayaasha wakaalad maalinle ah oo shati leh si ay u bixiyaan adeega Maalinta Dadka Waawayn.
- E. Wakkaalad walba oo adeeg bixineysa waa khasab:

1. Shaqaalayso shaqaale iyada oo ku salaysan aqoontooda, khibradooda, iyo kartidooda;
 2. Tababar sii si loo hubiyo in shaqaaluhu aymudanyihiin inay bixiyaan heerka daryeelka lagama maarmaanka ah;
 3. Ogolaaw inaad sameyso qorshaha tababarka la heli karo ee DHHS; iyo
 4. Xaqiiji helitaanka iyo tayada adeeg ku filan.
- F. Heerarka Xarunta: Xarun kasta oo maalinta dadka waawyan ah waa inay buuxisaa dhammaan dab-damiska federaalka, gobolka, iyo deeganka maxalliga, iyo heerarka kale ee lagu qeexay sharciga ama qaanuunka.
1. Goobaha daryeelku waa inay buuxiyaan heerarka sida uu dhigayo Xeerka Settings ee ugu dambeeya ee goobaha uu leeyahay adeeg bixiyayaasha iyo kuwa lagu shaqeeyo oo la diiwaangeliyo ugu yaraan sannad walba.
 2. Adeeg bixiyaha ayaa mas'uul ka ah hubinta in adeegyada lagu bixiyo goob isku dhafan, oo bulshada ku saleysan. Tan waxaa ku jira ugu yaraan inay buuxiso heerarka soo socda:
 - a. Naqshada iyo jawiga:
 - i. Xarunta waa in loo qaabeeyey qaab dhismeed si ay u daboosho baahiyaha ka qaybgalayaasha;
 - ii. Alaabta iyo qalabka ay isticmaalaan ka qaybgalayaashu waa inay ahaadaan kuwo ku filan;
 - iii. Musquluhu waa inay noqdaan kuwo si habsami leh u shaqaynaya oo si fudud looga gali karo dhammaan qaybaha barnaamijka; iyo
 - iv. Teleefan waa inuu yaala si ay ka qaybgalayaasha u isticmaalaan.
 - b. Goobta iyo booska: Adeeg bixiyuhu waa inuu xaqiijiyaa in xaruntu leedahay meel ku filan oo ay ku dabooli karto dhammaan hawlaha iyo adeegyada barnaamijka oo ay ka mid yihiin:
 - i. In kooxaha waaweyn iyo kuwa yar iyo hawlaha iyo adeegyada shakhsi ahaaneed ay dabacsani helayaan;
 - ii. Goobta kaydinta barnaamijka iyo qalabka hawlgalka;
 - iii. Meel nasasho ah, meel ku filan oo loogu talagalay daawaynta gaarka ah, iyo aagagga loo qoondeeyay si loo oggolaado qarsoodiga iyo goobaha karantiilka ka-qaybgalayaasha buukooda;
 - iv. Miisas ku filan iyo goob fadhi ah oo loogu tala galay cuntaynta;
 - v. Meel bannaan oo diyaar u ah hawlaha bannaanka oo ay heli karaan ka qaybgalayaasha; iyo
 - vi. Meel ku filan oo loogu talagalay dharka kore iyo hantida gaarka ah ee ka qaybgalayaasha.
 - c. Badbaadada iyo fayadhowrka: Adeeg bixiyuhu waa inuu hubiyo in:
 - i. Xarunta waxaa lagu maamula iyada oo u hoggaansan dhammaan xeerarka ammaanka iyo caafimaadka maxalliga ah, gobolka iyo federaalka;
 - ii. Marka cuntada lagu diyaariyo xarunta, goobta diyaarinta cuntada waa inay u hoggaansamaan dhammaan sharciyada federaalka, gobolka, iyo deegaanka;
 - iii. Ugu yaraan alaba meel oo laga baxo oo la garan karo waa inay jiraan;
 - iv. Jaranjarada, goobaha la cuskado, iyo sagxada gudaha waxay leeyihiin sagxad ama roogag aan simbiririxan lahayn;
 - v. Xaruntu malahamn khataraha (sida xarkaha korantada ee furan ama kaydinta aan habboonayn ee walxaha guban karo);
 - vi. Dhammaan jaranjarooyinka, meelaha la cuskado, iyo musqulaha aan xannibaadda lahayn waxay ku qalabaysan yihiin biraha gacan ee la isticmaali karo; iyo
 - vii. Qorshe qoran oo loogu talagalay daryeelka degdegga ah iyo gaadiidka ayaa lagu diiwaangeliyay feelka ka qaybqaataha.
- G. Shuruudaha shaqaaleysiinta:
1. Tababar ama hal sano ama ka badan oo waayo-aragnimo ah la shaqaynta dadka waaweyn ee daryeelka caafimaadka ama goobta adeegga bulshada.
 2. Tababarka ama aqoonta dib u soo kicinta wadnaha (CPR) iyo gargaarka hore ee degdegga ah.
 3. Awoodda lagu aqoonsado ciriiriga ama calaamadaha xanuunka ee ka qaybgalayaasha kasta.
 4. Aqoonta agabka caafimaadka iyo xaaladaha degdegga ah ee la heli karo.

5. Helitaanka macluumaadka ciwaanka ka qaybgale kasta, lambarka taleefanka, iyo nidaamka gaadiidka.
 6. Ogow taxaddarrada badbaadada ee macquulka ah si aad u adeegsato marka aad la macaamilayso ka qaybgalayaasha iyo hantidooda.
 7. Shaqaalaha Maalinta Dadka Waaweyn ee TBI waa inay dhammaystiraan koorsada tababarka TBI ee DHHS ama wax u dhigma oo DHHS ay ansixisay.
 8. Ugu yaraan hal qof oo si fiican u tababaran, shaqaale maalinkii oo dhan ah waa inuu goob joog ka ahaada xarun kasta inta ka qaybgalayaashu ay joogaan.
 9. Xaruntu waa inay ilaalisaa saamiga xubnaha shaqaalaha daryeelka tooska ah iyo ka qaybgalayaasha oo ku filan si loo hubiyo in baahiyaha ka qaybqaataha la daboolay.
 10. Xaruntu waa inay soo saartaa sharaxaad shaqo oo qoran iyo shahaadooyin xirfadle kasta, daryeel toos ah, iyo boos daryeel aan toos ahayn.
 11. Adeeg bixiyuhu waa inuu haystaa kalkaaliye shati u leh shaqaalaha, ama qandaraas la sameeya kalkaalisada shatiga leh, kaas oo bixin doona qiimaynta caafimaadka, qaybta adeega kalkaalinta, ilaalinta ADLs, iyo qaybta tababarka daryeelka shakhsi ahaaneed.
- H. Kaydinta macluumaadka: Adeeg bixiyuhu waa inuu ka heysta waxyaabaha soo socda faylka ka qaybqaataha:
1. Maalinta dadka waawayn; iyo
 2. Namabarada teleefanada dadka lala xiriirayo marka xaalad degdeg ah timaado.

Qiimaha

- A. Inta jeer ee adeeggu waa maalinkii ugu yaraan afar saacadood.
- B. Marka ka qaybqaataha ay tahay inuu ka tago xarunta baahi aan la qorshayn awgeed oo uu halkaas joogay wax ka yar afar saacadood, tani waxaa loo tixgeliyaa maalin buuxda ujeedooyin magdhow ah.
- C. DHHS waxay dejisaa qiimaha gobolka oo dhan ee Maalinta Dadka waaweyn.